

Vergaderjaar 2008–2009

31 320

Regels omtrent energie-efficiëntie (Wet implementatie EG-richtlijnen energie-efficiëntie)

31 374

Wijziging van de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet ter verbetering van de werking van de elektriciteits- en gasmarkt

G HERDRUK¹

NADER VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN²

Vastgesteld 25 november 2008

Introductie

De commissie wenst de minister nog een vraag voor te leggen.

De leden van de **SP**-fractie danken de minister voor haar memorie van antwoord. Naar aanleiding daarvan hebben zij nog een aantal vragen. Zij beperken zich daarbij tot vragen over voorstel 31 374. In voorkomend geval hebben de vragen analoge betrekking op voorstel 31 320.

De leden van de **SGP**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de memorie van antwoord en hebben, mede namens de leden van de fractie van de **ChristenUnie**, nog enkele vragen.

Vraag van de commissie voor Economische Zaken

De Universiteit van Tilburg heeft in opdracht van de Consumentenbond onderzoek gedaan naar de slimme meters. In het bijzonder is een privacy-toets uitgevoerd op basis van artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Dit onderzoek dat werd uitgevoerd door dr. Colette Cuijpers en prof. Bert-Jan Koops, werd in oktober 2008 gepubliceerd.

Daarnaast heeft TNO een paper gepubliceerd over de slimme meter, getiteld «Belemmering innovatie in energiemarkt door implementatie voorgestelde «slimme meter»». Dit paper dat is geschreven door ing. J. Boekema en prof. dr. G.B. Huitema en is op 27 oktober 2008 gezonden aan de Eerste Kamercommissie voor Economische Zaken.

De commissie verzoekt de minister uitvoerig te reageren op de diverse bevindingen en de conclusies van het onderzoek van de Universiteit Tilburg dat in opdracht van de Consumentenbond is uitgevoerd en van de paper van TNO.

¹ Deze herdruk is uitgebracht in verband met toevoegingen aan de inbreng van de SP-fractie t.o.v. van de oorspronkelijk gedrukte versie.

² Samenstelling:

Schuurman (CU), Van den Berg (SGP), Meindertsma (PvdA), Broekers-Knol (VVD), Terpstra (CDA), Kneppers-Heynert (VVD), (voorzitter), Kox (SP), Essers (CDA), Noten (PvdA), Sylvester (PvdA), Schouw (D66), Van Driel (PvdA), Doek (CDA), Franken (CDA), Thissen (GL), Willems (CDA), Reuten (SP), (vice-voorzitter), Hofstra (VVD), Asscher (VVD), Laurier (GL), Koffeman (PvdD), Elzinga (SP), Vliegthart (SP), Kuiper (CU) en Yildirim (Fractie-Yildirim).

Naamgeving

Kan de minister, indachtig hetgeen de leden van de **SP**-fractie daarover stelden in het voorlopig verslag, een andere naam bedenken voor «slimme meter» – een naam waarbij zich de Germanistische betekenis niet meteen opdringt en waarbij ook niet de indruk wordt gewekt dat aan het ding intelligentie wordt toegekend? «Op afstand uitleesbare meetinrichting» rolt inderdaad niet lekker uit de mond. Het Engelse woord «smart», waar de minister naar verwijst – waarom is niet onmiddellijk duidelijk – heeft overigens allerlei grappige connotaties die in de Nederlandse woordbetekenis jammer genoeg niet direct besloten liggen. Wij moeten het doen met de hoofdbetekeningen «gevaarlijk» en «schrande».

Kapen van computers

De genoemde betekenissen van «slim» leiden dan automatisch naar de vragen van de leden van de SP-fractie aangaande het kraken en kapen van computers waarop de minister geen antwoord gaf. Wat is het ernstigste kraak- en kaapgeval waar de minister wél rekening mee houdt en hoe is hierin in het wetsvoorstel voorzien? Welke zijn de nog ernstigere (grens-) gevallen waar de minister meent geen rekening mee te moeten of kunnen houden, terwijl zij daar wel haar gedachten over heeft laten gaan?

Baten en lasten

De leden van de SP-fractie worden graag nader geïnformeerd over de baten en lasten van het wetsvoorstel. De minister schrijft: «Deze maatschappelijke kosten en batenanalyse is gebaseerd op de onderzoeken van KEMA (Domme meters worden slim, kosten-batenanalyse slimme meetinfrastructuur, 2005) en het advies van SenterNovem (Advies invoering slimme meetinfrastructuur bij kleinverbruikers, oktober 2005). De gehanteerde analyse komt uit op een positieve netto contante waarde van € 1,2 miljard (over een periode van 50 jaar). Hierbij zijn overigens ook posten betrokken zoals maatschappelijke baten van energiebesparing.» Komt ieder advies afzonderlijk uit op € 1,2 miljard? Zo nee hoe is de € 1,2 miljard samengesteld? Kan de minister de netto contante waarde afzonderlijk geven met en zonder de genoemde maatschappelijke baten van energiebesparing en daarbij aangeven wat precies onder die baten verstaan wordt? Kan de minister ook aangeven na hoeveel jaar de contante waarde in ieder van de onderzoeken nul is? De technische ontwikkeling gaat steeds sneller. Is een termijn van 50 jaar dan geen excessieve horizon? Nemen de onzekerheden niet toe naarmate de periode langer is? Wat concludeert de minister daaruit? Hanteren beide rapporten de periode van 50 jaar?

De minister schrijft: «Accenture heeft in opdracht van de sector een business-case opgesteld en komt tot een positieve netto contante waarde van € 800 miljoen.» Heeft de € 800 miljoen van Accenture eveneens betrekking op een periode van 50 jaar? Na hoeveel jaar is de contante waarde nul? En is deze berekening eveneens inclusief de eerder genoemde maatschappelijke baten?

Zijn deze drie rapporten op betrouwbaarheid gecontroleerd? Zo ja, wat zijn de bevindingen van het ministerie? Wat zijn, globaal, de onzekerheidsmarges? Kan het batig resultaat uit de drie adviezen/rapporten worden onderscheiden naar kosten/baten voor: netbeheerder, leveranciers, overige bedrijven, consumenten, de overheid, «maatschappelijk» (energiebesparing enzovoorts) en totaal?

De minister schrijft: «Deze leden [SP] vroegen specifiek naar de betrouwbaarheid van de betreffende cijfermatige onderbouwing. In dat kader heeft het ministerie van Economische Zaken vrijwel alle beschikbare internationale onderzoeken en overheidsrapporten geanalyseerd. Daaruit komt naar voren dat er sprake is van onzekerheidsmarges, met name in relatie tot de verdeling van kosten en baten over de verschillende actoren, maar tevens dat de totale maatschappelijke effecten in vrijwel elk onderzoek positief zijn.» Wat zijn doorgaans de factoren die, qua omvang gerelateerd aan het totaal, de belangrijkste onzekerheidsmarges met zich meebrengen en hoe groot zijn deze onzekerheidsmarges procentueel per categorie? Welk onderzoek of welke onderzoeken kwamen uit op totale negatieve netto baten en waarom acht de minister dit al dan niet relevant voor de Nederlandse situatie?

De minister schrijft: «UCP concludeert dat het gecombineerde voordeel van de drie maatregelen [nieuwe meter, capaciteitstarief en leveranciersmodel] wordt geraamd op € 94 miljoen, met een bandbreedte van € 84 tot € 103 miljoen.» Heeft ieder van de drie maatregelen afzonderlijk een positief effect? Wat is de verdeling? Waarop heeft deze € 94 miljoen betrekking? Is het een bedrag per jaar? Zo ja, na hoeveel jaar wordt dit positieve effect bereikt? Of is het eveneens een contante waarde over 50 jaar? Ongeacht dat het hier om drie maatregelen gaat, hoe verhoudt dit bedrag zich tot de eerder genoemde bedragen van € 1,2 miljard en € 800 miljoen?

Is de minister bekend met een recent onderzoek dat het bureau Frontier Economics uitvoerde in opdracht van de Energiekamer? Zo ja, acht zij dit onderzoek gedegen? Uit dit onderzoek blijkt dat een aantal scenario's voor de invoering van op afstand leesbare meters niet kostendekkend zijn. Zo zou in het optimistische scenario de contante waarde over een periode van 17 jaar op plus € 822 miljoen uitkomen, maar in het pessimistische scenario op minus € 933 miljoen. Kan de minister de met dit onderzoek vergelijkbare componenten geven voor de drie eerder door haar aangegeven onderzoeken?¹

In dit verband wil de SP-fractie graag ook van de minister weten of zij de belofte van haar voorganger Wijn gestand doet (op vragen van SP-Tweede-Kamerlid Janssen in 2007) dat, met het referentiejaar 2005 als uitgangspunt, de meterhuurtarieven met niet meer dan de algemene prijsinflatie zullen stijgen en dat dit ook geldt na de introductie van de op afstand uitleesbare meters.

Heeft de minister kennisgenomen van het rapport uit juli 2008 dat de KEMA opstelde in verband met de mogelijke introductie van op afstand uitleesbare meters in Vlaanderen?² Kan de minister commentaar geven op dit rapport, en wel in vergelijking met de analyse van kosten en baten waar zij voor de Nederlandse situatie van uitgaat? De leden van de SP-fractie vragen de minister daarbij in ieder geval ook de onderstaande conclusie van KEMA (2008, blz. 53) te betrekken:

«In dit rapport zijn verschillende projectalternatieven aan bod gekomen, waaronder een *referentiealternatief*. Het referentiealternatief is het projectalternatief dat op voorhand als meest realistisch wordt beschouwd. Het referentiealternatief bevat keuzes die leiden tot een invoeringsscenario waarin alle kosten- en batenposten op een redelijke manier vertegenwoordigd zijn. Hierin wordt onder andere gerekend met (een mix van) verschillende communicatieinfrastructuren (80% PLC en 20% GPRS). Eventuele gedeerde inkomsten (bijvoorbeeld minder inkomsten voor de overheid uit energie-

¹ Het mooiste zou natuurlijk zijn als de minister in een overzichtelijke tabel de diverse onderzoeken en de diverse componenten zou vergelijken, steeds voorzien van de geschatte algemene onzekerheidsmarges, met afzonderlijk gevoeligheidsanalyse van de diverse componenten in bijvoorbeeld een tornado-diagram (zie bijvoorbeeld figuur 4.4., blz. 48, van het in de volgende voetnoot vermelde rapport).

² KEMA (2008), Energiemeters worden mondiger ...Resultaten van een kosten-batenanalyse naar de invoering van «slimme meters» in Vlaanderen; in opdracht van de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG).

belasting door energiebesparing als gevolg van slimme meters) kunnen in het referentie-alternatief bij de consument worden teruggehaald.

Met het opgestelde financieel model is inzicht verkregen in de kosten en baten van de grootschalige introductie van een slimme meetinfrastructuur voor gas- en elektriciteitsverbruik. Maatschappelijk gezien lijkt er een *negatieve* business case te bestaan. De netto contante waarde van het referentie-alternatief *komt namelijk negatief uit op – 389 miljoen Euro.* (...) Ook is bekeken wat effect zou zijn van een landelijke uitrol (voor heel België). Gebleken is dat deze eveneens negatief is. (...) Tot slot is nog bekeken wat de invloed is van zogeheten *real-time scenario's* (waarbij de overdracht van meetdata continu is). Het projectresultaat blijkt hierdoor behoorlijk te verslechteren (naar – 1655 miljoen Euro) voor een situatie met 100% GPRS. Belangrijkste oorzaak hiervoor zijn de flink gestegen (en jaarlijks terugkerende kosten) voor communicatie.»

Daarbij wordt de minister verzocht ook in te gaan op de kwestie in hoeverre de genoemde «real-time»-meting voor Nederland aan de orde is of voorzien wordt.

Kan de minister bij de KEMA navraag doen of de bevindingen uit dit rapport eventueel aanleiding zijn om de bevindingen van het KEMA-rapport uit 2005 te herzien en kan zij de Kamer hierover inlichten?

Uit de memorie van antwoord blijkt dat het bij de opstelling van kosten en baten in de memorie van toelichting (inderdaad) om een complete uitrol ging. In de memorie van toelichting, bladzijde 40, staat bij slimme-meter-introductie onder lasten: Aanschaf en installatie slimme meters, conversie, € 1 036 miljoen. Is het correct dat de kosten van de meters geschat worden op zo'n € 400 per stuk? Indien dit correct is dan zou het gaan om nabij 2,5 miljoen meters voor huishoudens en bedrijven samen. Welk(e) van deze drie cijfers is (zijn) onjuist?

Capaciteitstarief

De Energiebesparingsrichtlijn heeft tot doel energiebesparing te bevorderen. Hiertoe bepaalt artikel 10 van deze richtlijn dat de transporttarieven met de prikkel tot energiebesparing mogen verminderen. In de memorie van antwoord geeft de minister aan dat het capaciteitstarief de energiebesparingsprikkel zal verminderen. Met deze opmerking bevestigt de minister toch dat de invoering van het capaciteitstarief strijdig is met artikel 10 van de Energiebesparingsrichtlijn?

Immers, een verminderde prikkel tot energiebesparing bevordert toch – zonder compenserende maatregelen – een hoger energieverbruik. De leden van de **SGP**-fractie (mede namens de leden van de fractie van de ChristenUnie) vernemen graag de reactie van de minister hierover. Deze leden hebben gevraagd naar de juridische grondslag van het compensatiemechanisme. Aan de beantwoording van deze vraag gaat de minister voorbij, omdat er bij de invoering van het capaciteitstarief geen sprake zou zijn van een negatief effect op de energiebesparingsprikkel. Aangezien de minister inmiddels heeft erkend dat het capaciteitstarief wel degelijk een negatief effect heeft op de prikkel tot energiebesparing wordt de minister alsnog verzocht aan te geven wat de juridische grondslag is van het compensatiemechanisme.

Artikel I, onderdeel Q

In de memorie van antwoord wordt over de in de Informatiecode op te nemen regelingen het volgende gezegd: «De wijze waarop administratieve processen verlopen dient te passen binnen het kader van de Elektriciteitswet 1998 e de Gaswet en de daarin gemaakte keuzes omtrent (de mate van) liberalisering dan wel regulering van delen van de elektriciteits- en gasmarkt». De betekenis van deze uitspraak is onduidelijk. Deze leden verzoeken de minister deze uitspraak nader toe te lichten.

Artikel II, onderdeel K

De voorgestelde wijziging leidt tot een vergaande verslechtering van de rechtsbescherming van een omvangrijke groep kleinverbruikers. Deze leden zouden graag nader worden geïnformeerd over de redenen die ten grondslag liggen aan de voorgestelde keuze de bescherming van deze groep kleinverbruikers vergaand te beperken.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Kneppers-Heynert

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Warmolt de Boer